

KÜLÖNFÉLÉK.

Az idei Egyházi Főtanács. Jelentőség tekintetében méltán sorakozik az 1868. évi tordai, az 1879. évi székelykereszturi és az 1910. évi kolozsvári zsinatok mellé. Mindenik egy-egy kiemelkedő ünnepélyes mozzanat egyházunk életében, mely gazdagabbá teszi történelmünket. A folyó évben Dávid Ferencnek, az egyházalapító első püspöknek a dévai várban szenvedett mártir halála 350-ik évfordulóját ünnepeljük. Ez a körülmény rá kell, hogy nyomja bélyegét az idei Főtanácsunk egész hangulatára, tárgyalásaira és határozataira. Mi nem kifelé akarunk ünnepelni. Az a vágyunk és kívánságunk, hogy lelkiileg és befelé ünnepeljünk. A Dávid Ferenc szellemét idézzük föl. Azt a szellemet, amely az igazság komoly és céltudatos keresésében nyilatkozott meg; amely az igazság felé való közeledésben kész volt minden egyéni értéket áldozatul dobni; amely a lélek szabadságát többre becsülte a hatalom és tekintély minden csillogásánál; amely az önzés szűk korlátait áttörve, egyetemes magaslatoakra emelkedett, ahol láthatta és teljesíthette Isten akaratát. Méltatlanok lennénk, hozzá, ha a mi kicsinyes érdekeinket a köz javának alárendelni nem tudnók; ha hamis jelszavak és hangzatos frázisok színe alatt az igazságot megtagadnók; ha a szeretet, megértés és türelem helyett a viszály és egyenetlenség magvait hintegetnők. A Dávid Ferenc szellemére van nekünk szükségünk, hogy a létünket ostromló viharokat kiállhassuk s a reánk váró nemes harcot megharcolhassuk. Az a reménységünk, hogy ez a szellem nemcsak az idei Főtanácsunkat fogja uralni, hanem újjá teremti és megtermékenyíti egész egyházi életünket. Készüljünk hát a nagy ünnepre tiszta szándékokkal, becsületes komolysággal, nemes türelemmel, hogy az ezekből kialakuló ősi unitárius közszellem mindenek fölött diadalt ülhessen.

A Dávid Ferenc-emlékünnepre a dévai várban új emléktáblát állítanak fel, melyre az E. K. Tanács az eredeti szöveget véseti fel, míg a fülke külső falára román, angol és német nyelvű magyarázó felirat alkalmazását határozta el. Az ünnepség programja:

I. 1929 november 9-én (szombaton) d. u. 4 órakor a Dávid Ferenc-Egylet ünnepélyes közgyűlése: 1. Teológiai Dalkör éneke. 2. Elnöki megnyitó, kapcsolatban azzal a tárggyal, hogy Dávid Ferenc teológiájának minő hatása volt az unitárius hitfelfogásra. 3. Dr. Varga Béla egyházi főjegyző felolvasása: Dávid Ferenc és mi. 4. Az angol és amerikai unitárius testvérek kiküldöttjének előadása. 5. A kolozsvári Dávid Ferenc-vegyeskar énekszám.

II. November 10-én tartandó főtanácski ülésen: 1. Elnöki megnyitó. Tartja Dr. Ferenczy Géza főgondnok. 2. Főtisztelendő Püspök úr beterjeszti a Dávid Ferenc emlékéért megörökítő határozati javaslatot arról, hogy Dávid Ferenc emlékűnepe minden évben minden egyházközségben megtartassék és egy mű adassék ki, mely Dávid Ferenc teológiájának a maga korához és a mai korhoz való viszonyát tudományos alapon tárgyalja. 3. Külföldi testvérek üdvözlése.

III. A templomban: Imát mond Főtisztelendő Püspök úr, egyházi beszédet tart Csifó Salamon teológiai dékán afia.

IV. Déván: 1. November 12-én este 9 órai kezdettel műsoros estély a városi színházban. 2. November 13-án a várban az emléktábla leleplezése: 1. Dalkörök éneke. 2. Imát mond és az emléket fölavatja Főtisztelendő Püspök úr. 3. Az emlékkő felállításának rövid ismertetése. 4. Beszéd az ifjúság részéről. 5. Szavalat. 6. Az emlékkő átadása a vármegyei hatóságnak. 7. Dalkörök éneke.

V. Az egyházközségekben: November 17-én, a Főtanácsot követő vasárnapon, minden egyházközség Dávid Ferenc-emlék-ünnepélyt tart d. e. a templomban istentisztelet keretében; d. u. pedig a Dávid Ferenc-Egyletben műsoros összejövetellel.

Miért vagyok unitárius? Ezen a címen különnyomatot készítettünk a „Keresztény Magvető“ jelen számában megjelent „Egy amerikai unitárius pap hitvallása“ című cikkből. Lupton Dilworth, a clevelandi jeles unitárius lelkész, a kérdést egészen eredeti szempontból ragadja meg. Fejtegetései tükrében nem valamely felekezet szűklátókörű dogmáit látjuk, hanem az unitarizmus, mint világnézet, áll előttünk. Olyan szellemben van benne leírva vallásunk lényege, hivatása és eszménye, hogy azt mindnyájan megunkévvá tehetjük s igen alkalmasnak találjuk az unitárius öntudat fejlesztése szempontjából. Azonban külső formájánál fogva ez inkább az intelligens hivek igényeihez van szabva, míg Vári Albert hasonló című és hasonló célt szolgáló hitvallása népies alakjánál fogva, a köznép számára való. Azoknak, akik az unitárius öntudat

fejlesztése és az unitárius misszió ügy érdekében némi áldozatokat tudnak s akarnak is hozni, szíves figyelmébe ajánljuk e füzetek minél tömegesebb terjesztését, melyek külön-külön 5 lejért folyóiratunk szerkesztőségében megrendelhetők.

A lelkész és tanító. A falu kultúrájának két világító lámpása van: a lelkész és tanító. Egyik a templomban, a másik az iskolában világít. Ne is tegyük fel a kérdést, hogy melyik munkája lényegesebb s melyik hivatása fontosabb a társadalom szempontjából. Egy-egy oszlop mindakettő a maga helyén. Erősen állva s a szent hivatás magasztos tudatától hevítve terjesztik a szellemi világosságot s építik a köz javának templomát. Tiszteletet érdemelnek ezek a sokszor névtelen hősök, akik egymással kezet fogva, közös erővel és akarattal áldozzák életük és lelkük legjavát a közös célért: népük boldogításáért. Amennyi áldást áraszt közös és céltudatos munkájuk az egyházra és társadalomra: épen annyi romlást hoz az, ha hivatásukról megfeledkezve, akár rideg önzésből, akár hatalomvágyból egymás ellen fordítják azokat a fegyvereket, amelyekkel a tudatlanság, a bűn ellen kellene harcolniok. A meghasonlott családból elköltözik a boldogság. Elveszni indult az a nép, amelynek lelki vezetői a kicsinyes s akárhányszor alsórendű okokból meghasonlottak. Jaj, az ilyen vezetőknck, mert sáfárságukról számot kell adniok. Mi kettős veszedelemben vagyunk. Fegyvereinket a külső veszedelem feltartóztatására, de a „vakoló kanalakat“ a belső falak építésére kell összpontosítanunk!

Az 1929 május 15. és 16-án tartott fő- és felügyelő-gondnoki értekezlet véleményei és javaslatai. Folyóiratunk folyó évi 1—2. számában röviden megemlékeztünk a folyó évben tartott fő- és felügyelő-gondnoki értekezletről. Miután ezen az értekezleten az egyház, egyházkörök és más hivatalos testületeink vezetői vettek részt, akiknek együttesen megalkotott véleménye és javaslatai nemcsak alkalmasok, de hivatva is vannak arra, hogy egyházunk közvéleményét irányítsák s javát előmozdítsák: az értekezlet jegyzőkönyvének áttanulmányozása alapján közöljük főbb vonásait. Az értekezlet nem tartja feladatának az egyes konkrét esetekben való biráskodást és határozatok hozatalát, hanem ezeknek az egytetemes egyházi életre kiható vonatkozásait mérlegeli s ezek alapján teszi meg javaslatait. Így adott esetekből kifolyólag az egyházi hatóságnak különös figyelmébe ajánlja, hogy jövőben bármely egyházi tisztviselő ellen alaposan vagy alaptalanul han-

gozzék el vád, a fegyelmi eljárás haladéktalanul megindítandó, mert ez a szabályszerű eljárás s ez az egyedüli alkalmas út arra, hogy a hibás büntetést, az ártatlan rehabilitálást találjon. Az értekezlet úgy találja, hogy fizetések tisztviselőknek a külön bizottságokban való működése s tehetségeiknek egyházi közérdekeink javára való értékesítése nem annyira jog és kitüntetés, mint inkább kötelesség s fizetések állásának megtartása esetén, az ily lemondás nem a tisztviselő szabad tetszésétől függ. Különösen hibáztatja, ha az illető lemondását nem az erre illetékes egyházi hatóság, hanem hirlap útján, a nagy nyilvánosság előtt okolja meg. A tárgyilagos és javító tendenciájú kritikát jónak és szükségesnek tartja, de hibáztatja bármelyik egyházi lapnak azt az eljárását, amely bomlasztó tartalmú közleményeket közread.

Az értekezlet az E. K. Tanácsban az egyházkörök képviselőtét úgy óhajtja szabályoztatni, hogy amennyiben az egyházkör bejelentett képviselője a megjelenésben akadályozva volna, úgy a másik f. ü. gondnok vagy esperes megjelenhessék, hogy az egyházkör képviselő nélkül ne maradjon; kívánatos, hogy a havi tanácsülések tárgysorozata a vidéki tagokkal az ülés előtt 8 nappal közöltessék (Hát a helybeliekkel? *Szerk.*); óhajtandó, hogy rendkívüli tanácsülések csak igen kivételes esetekben legyenek s érvényes határozatok csak az esetben hozassanak, ha valamelyik főgondnok is jelen van; kerestessék módja annak, hogy az ülésen megjelenő gondnok vagy esperes vasúti díját az egyházkör térítse meg.

Nagyjelentőségű tárgyi és személyi javaslatokat tett az értekezlet az egyes egyházkörök s ezekben az egyházközségek beléletére, társadalmi és hitéleti viszonyaira, segédlelkészletek, körlelkészletek szervezésére, hitvallásos iskolai alap teremtésére, a szegény és károsult egyházközségek kölcsönös támogatására, az egyesületek javainak rendezésére, a nyugdíjintézetbe fizetett egyházközségi járulékok nyugtázására és nyilvántartására, a fegyelmi és szervezeti törvények módosítására, az ifjúsági cserkész-ügyre vonatkozólag. Kívánatosnak tartja, hogy a teológiai akadémia tanárai az istentiszteletek tartásában, szaktárgyaik fejlesztésében, az ifjúsággal való érintkezésben nagyobb tevékenységet fejtsenek ki, mint eddig tettek. E célból őket a mások által is elvégezhető mellékfoglalkozások, bizottsági tagságok alól mentesítendőnek véleményezi. A lelkészeknek megrendelni javasolja, hogy az állami anyakönyveket éber figyelemmel kísérik s tapasztalataikról évnegyedenként

tegyenek jelentést. Az egyházi adózásra nézve javasolja, hogy az E. K. Tanács állapítsa meg a föltétlen szükségletet s azt a nagyság és anyagi erő figyelembevételével ossza fel az egyes egyház-körök között s ezek viszont az egyházközségek között s így gondoskodjanak a behajtásáról. Végül sajnálattal állapította meg az értekezlet, hogy a „Keresztény Magvető“-ből ez évben még egyetlen szám sem jelent meg, pedig azt általános unitárius közérdekből nélkülözhetetlennek tartja. Miután dr. Kiss Elek a szerkesztőbizottságból kilépett s dr. Borbély István a felelős szerkesztőségről lemondott, az Unitárius Irodalmi Társaság elnökségének ajánlja, hogy bizza meg Vári Albertet, hogy a legközelebb tartandó közgyűlésig szerkessze a folyóiratot s pontos megjelenéséről gondoskodják.

Amint e vázlatos ismertetésből látható, a fő- és felügyelőgondnoki értekezlet a folyó évben is részletes, egyházi életünk mélyére ható áldásos munkát végzett, ami által nagyon megkönnyítette a hivatalos hatóságok munkáját s egyházi életünk további menetére hasznos irányelveket állapított meg. Véleményei és javaslatai a mai súlyos körülmények között javára szolgálnak a közügynek, melynek előmenetelét mindnyájan óhajtjuk.

Emlékünnep a marburgi hitvita 400 éves évfordulójának emlékére. Szeptember 12—14. tartotta meg a hessen-kasseli evangélikus lutheránus egyház vezetősége és a marburgi egyetem teol. fakultása a nevezetes hitvita évfordulójának emlékünnepét, ahol mintegy huszonnégy protestáns felekezet küldöttei jelentek meg a világ minden részéből. A marburgi hitvita 1529 okt. 1—3-ig folyt le Luther és Zwingli között. A vita célja az volt, hogy igyekezzenek megegyezni hitfelfogásukban s így vegyék elejét a protestánsizmussal kettéválásának. A megegyezés nem sikerült. Ami akkor nem sikerült, azt akarta most 400 év múlva az emlékünnep rendezősége kipótolni, amennyiben az egész kongresszus épen arra irányult, hogy mutassa meg azt, ami a protestánsizmussal közös s igyekezzék kiküszöbölni azt, ami elválaszt. Ennek a protestáns egységtörekvésnek két iránya van. Az egyik a hitcikkekben is egységet akar, a másik irányzat viszont az egyöntetű, az egész protestáns világot felölelő keresztény missziói munka megszervezésében látja a jövő egység megteremtésének lehetőségét, amely különös gondot fordítana a protestáns kisebbségek helyzetére is. Ebben a gondolatkörben mozgott Ottó Rudolf előadása: „A protestánsizmussal közös feladatai és végrehajtásuk

módozatai“ és Keller Adolf felszólalása. Ezenkívül még két előadás hangzott el. Az egyiket Walter Köhler heidelbergi tanár tartotta, melyben az 1529-ben lefolyt hitvitát ismertette történeti részletességgel. A másikat Hermelink marburgi tanár olvasta fel: „A protestántizmus egysége és különfélesége a hitvallásokban“.

Beiratkozások különböző tanintézeteinkbe. Az 1929/30. iskolai évre tanintézeteinkbe a következő beiratkozások történtek: A Teol. Akadémiára jelentkezett és felvettek 33 növendéket. A kolozsvári főgimnáziumba beiratkozott 181 tanuló, kik közül 137 unitárius vallású. Egyházi szempontból különösen kedvező az I. g. o. aránya, ahol a beiratkozott 41 tanuló közül 37 unitárius. A székelykeresztúri főgimnáziumban a beiratkozottak száma 146, kik között 98 unitárius van. A kolozsvári főgimnáziummal kapcsolatos 4 osztályos elemi iskolának 83 növendéke van, akik közül 44 unitárius. A kolozsvári leányotthonba felvettek 60 növendéket, akik között 43 unitárius van.

Bakkalaureátusi vizsga. Az érettségi helyébe léptetett bakkalaureátusi vizsga körül, amely annyi keserűséget és gondot okozott a szülőknak és tanulóknak egyaránt, a folyó évben némi örvendetes javulás tapasztalható. Nagy részben ennek lehet tulajdonítani, hogy a folyó évben vizsgázott tanulók közül aránylag sokkal többnek sikerült, mint az elmúlt években. Így a kolozsvári főgimnáziumunkat végzett tanulók közül a júniusban tartott vizsgára előállott 27 növendék, átment 15. A szeptember hóban tartott vizsgára előállott 24, átment 11. Bár még ezt sem tartjuk normális eredménynek, mégis bizonyos megnyugvással közöljük abban a reményben, hogy a javulás útján tovább haladunk.

Pályázati hirdetés. Az Általános Unitárius Lelkészkör elnöksége Dr. Abrudbányay Ede köri f. ü. gondnok és kamarai képviselő úr szives adományából 4000 Lei, azaz Négyezer Lei pályadíjat tűz ki a következő tételre: Népünk valláserkölcsei és gazdasági életének szilárdítása. Pályázhatnak unitárius lelkészek, lelkészi oklevéllel bíró segéd- és helyettes-lelkészek, unitárius tanárok, tanítók, énekvezér-tanítók és énekvezérek. A pályamunkák lehetőleg géppel, minden esetre azonban idegen kézzel, olvashatólag írva, az Általános Unitárius Lelkészkör elnökéhez adandók be 1930. május 1-ig. A nyertes pályamunka a Lelkészkör tulajdona marad, mely nyomtatásban való megjelentetéséről, esetleg sokszorosításáról gondoskodik. A pályadíj a Lelkészkör legközelebbi közgyűlésén vagy más nagyobb szabású összejövetelén nyilvánosan adatik ki a nyertesnek. Az Általános Unitárius Lelkészkör nevében: Brassó, 1929. szeptember 10. Kovács Lajos s. k., lelkészköri elnök. Sigmund József s. k., titkár.

Meghívó. Az Unitárius Irodalmi Társaság 1929. évi közgyűlését 1929. november hó 9-én d. u. 1/23 órakor tartja Kolozsvárt, az unitárius főgimnázium V-ik osztálya tantermében, melyre a tagokat és érdeklődőket tisztelettel meghívja az elnökség. *Tárgysorozat:* 1. Elnöki megnyitó. 2. Jelentés az unitárius egyházi irodalom egy évi terméséről. 3. Jelentés a „Keresztény Magvető“-ről. 4. Pénztárnoki jelentés és költségvetés. 5. Indítványok. 6. Tisztújítás.

Buzdugan V. Gheorghe, Románia régenstanácsának tagja, 1929 október 7-én meghalt. Egész életét az igazságszolgáltatás fórumain töltötte el, hol tudása és tehetsége a legmagasabb fokra emelte, midőn a semmitőszék első elnökévé lett. Innen az ország bizalma 1927 júliusában a régenstanácsba hívta el. Itt pártatlansága és tárgyilagossága által, békét és összhangot kereső egyéniségével nagy szolgálatokat tett az ország konszolidációja érdekében. A kisebbségek is a kegyelet és az elismerés koszorúját tették a nagy halott ravatalára, mely körül az egész ország gyászolt.

Elhunytak: *Ó-tordai Gyulay Árpádné, sz. Voith Anna,* életének 67-ik, boldog házasságának 47-ik évében, július 6-án, hosszszas szenvedés után Kolozsvárt elhunyt. Gyulay Árpád, volt egyházi főszámvevő, feleségét gyászolja az elhunytban. — *Ütő Sándor,* ny. középiskolai tanár, jul. 28-án, 58 éves korában, házassága 35-ik évében Kolozsvárt meghalt. Ütő Béla felsőfehérvári esperes és Ütő Lajos kolozsvári énekvezér-tanító, testvérét gyászolja benne. — *Dombi Jánosné, sz. Kovács Juliánna,* ny. unitárius lelkész neje, életének 73-ik, boldog házasságának 52-ik évében, augusztus 1-én hosszszas és kínos szenvedés után Homoródszentmártonban lelkét visszaadta teremőjének. Egy szép, népes család gyászolja a hűséges hitvest s önfeláldozó anyát és nagyanyát. — *Toldalagi id. Szathmáry István,* földbirtokos, a küüllőköri Unitárius Egyházkör tb. felügyelő gondnoka, munkás életének 62-ik, boldog házasságának 32-ik évében, türelemmel viselt hosszú, kínos betegség után, szeptember 5-én Haranglábban elhunyt. Szathmáry Gyula, a küüllői egyházkör f. ü. gondnoka, testvérét veszítette el az elhunytban. — *Id. Benedek Gyula,* a nagyajtai unitárius egyházközségnek évtizedeken át hűséges keblí tanácsosa, a gyülekezetnek példás életű, teplomszerető, buzgó tagja, miután vagyonának java részét hű feleségével egyetértve végrendeletileg az egyház oltárára tette: szept. 20-án 68 éves korában, boldog házasságának 40-ik évében rövid szenvedés után váratlanul meghalt. — *Szentpáli Gyula,* ny. városi tanácsos, a fogarasi unitárius egyházközség lelkes és munkás tagja, életének 57-ik évében, szept. 26-án Fogarason elhunyt. — *Csikmadarasi Benedek Ödön* birtokos, Csikmadarason elhalt. S. Nagy László az U. I. T. titkára apósát gyászolja az elhunytban. Az elhunytak emlékezetét kegyeletünk őrzi s a gyászolók fájdalomban részvétellel osztozunk.